

درس چهارم:

فضا و رنگ نوشته را تغییر دهیم

هم مثل فصل هار رنگ ها و فصلهای د
طخی لسی و این نوشتن فضای اجزی
نیاز می کنند. فصلها و موضوعات اساسی را با حسن
نوشتن زود فضایی جزی دارد و با جملههای خوبی مسلکی
در باره اشکات آنگار و نخل بیان می کنند.

و نخل درخت مقدسی است. وقتی درخت نخل
قطع می شود کوهی آسانی به قتل رسیده است و این به ما
سیاحت بسیار نزدیک و جایی هست که این درخت به
دارد.

درخت نخل در ۱۶ سالگی بالغ میشود و ن
در بیری. خندان نخل که نوزاد تک نامیده میشود.
اگر هنگام جبه جانی سر نخل صدمه
می شود چون در سر نخل مدای وجود
هستند معر آیس است درخت نخل. سنا
می شود و اگر آب سر نخل بکند و
اگر چوب نخل را بر سوزانند هیچ
خاکستر باقی می ماند نخل آیس.

نخل ماه میل آمده کسوف
سر نخل را از یاد
و احد سوزش نخل ها ما
نخل را این گونه می شماریم
نخل ها را این گونه می شماریم
نخل ها را این گونه می شماریم
نخل ها را این گونه می شماریم

چهل و نسی نام چند
دوره کجیل شد با یک نام
نیز موش را یک نام
چرخشی معروف
و سران و کتر های
فراوانی شناسی
پایان کند از کشند
چرخان که موزایی
بایام گفتند باید
یا کتری
و نامکان کله
بود و مثل نور افکند
شاربه و بایام چس
خارکند تا کله اش

درباره اشکات آنگار و نخل بیان می کنند.
و نخل درخت مقدسی است. وقتی درخت نخل
قطع می شود کوهی آسانی به قتل رسیده است و این به ما
سیاحت بسیار نزدیک و جایی هست که این درخت به
دارد.
درخت نخل در ۱۶ سالگی بالغ میشود و ن
در بیری. خندان نخل که نوزاد تک نامیده میشود.
اگر هنگام جبه جانی سر نخل صدمه
می شود چون در سر نخل مدای وجود
هستند معر آیس است درخت نخل. سنا
می شود و اگر آب سر نخل بکند و
اگر چوب نخل را بر سوزانند هیچ
خاکستر باقی می ماند نخل آیس.
نخل ماه میل آمده کسوف
سر نخل را از یاد
و احد سوزش نخل ها ما
نخل را این گونه می شماریم
نخل ها را این گونه می شماریم
نخل ها را این گونه می شماریم
نخل ها را این گونه می شماریم

اهداف درس

- ۱- آشنایی با بافت زبانی و محتوایی نوشته‌های «طنزآمیز» و «غیرطنز» از طریق مقایسه نمونه متن‌ها.
- ۲- آشنایی با شش شیوه و شگرد برای خلق فضای طنز در نوشته.
- ۳- کمک به تقویت و تثبیت یادگیری فضاهای طنزآمیز با ذکر متن‌های متعدد و متنوع طنز در متن درس و در تمرین نخست فعالیت‌های نوشتاری.
- ۴- کسب مهارت «بازشناسی» مبتنی بر آموزش، «آفرینش» بر پایه خلاقیت فردی و آموخته‌های درس و «داوری» مبتنی بر سنجش‌ها در فعالیت‌های نوشتاری.
- ۵- تقویت و توسعه آموزش نکته‌های نگارشی از طریق درست نویسی.
- ۶- فراگیری مهارت «تصویرنویسی» و تقویت سواد دیداری.

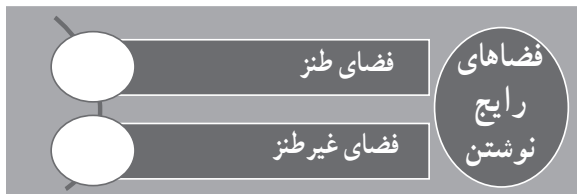
روش‌های پیشنهادی آموزش محتوا

الف) بارش فکری

در روش بارش فکری، ابتدا دو نوشته «نخل» و «آقای چرخشی» در کلاس خوانده می‌شود. دانش‌آموزان، به‌دقت گوش می‌دهند و با بهره‌گیری از شگرد سنجش و مقایسه نظرات خود را پیرامون فضا و حال و هوای دو نوشته، ارائه می‌کنند.

معلم، سخنان دانش‌آموزان را جمع‌بندی می‌کند:

همان‌گونه که همه ما انسان‌ها در زمان‌های مختلف، حال و هوای گوناگونی داریم؛ نوشته‌ها هم رنگ و فضای مختلفی دارند و تقسیم‌بندی‌های متفاوتی برای نوشته وجود دارد. از فضاهای رایج و عمومی نوشته‌ها می‌توانیم به فضای طنز و غیر طنز اشاره کنیم.

ب) تدریس اعضای گروه

در این مرحله برای تدریس شیوه‌هایی که فضای نوشته را طنزآمیز می‌کند می‌توان از روش تدریس اعضای گروه استفاده کرد.

روش تدریس اعضای گروه:

یادگیری از طریق همیاری اولین بار از طرف «جان دیویی» مطرح شد که یکی از بحث‌های دائمی در آموزش است. اساس روش تدریس مبتنی بر همیاری، مشارکت و همیاری در یادگیری است. این نوع یادگیری مسئولیت را بر دوش دانش‌آموزان قرار می‌دهد و آنان را در فرایند یادگیری، نقش‌مند و اثرگذار می‌سازد و پایه و اساس آن تشکیل گروه‌های یادگیری برای هم افزایی و بالا بردن میزان بهره‌بری

از همفکری در کارها است.

روش اعضای گروه، سبب جلوگیری از گوشه‌گیری و بی‌هدفی در فعالیت‌های جمعی می‌گردد و حس اعتماد به نفس و روابط بین فردی دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد. از دانش‌آموزان انتظار می‌رود، با یکدیگر به تعامل و تشریک مساعی پرداخته، پیشرفت تحصیلی و مسئولیت‌پذیری یکدیگر را بر عهده گیرند. دانش‌آموزان هم به نوبه خود انتظار دارند، گروهی که در آن فعالیت می‌کنند، به موفقیت دست یابد و افرادی که در گروه شرکت می‌جویند به هر طریقی، گروه را در دستیابی به موفقیت یاری رسانند. روش‌های مختلفی برای یادگیری از طریق همیاری وجود دارد که در اینجا به یکی از آنها یعنی روش تدریس اعضای گروه که کاربرد بیشتری در تدریس دارد، می‌پردازیم.

برای استفاده از این روش باید به نکات زیر، توجه داشته باشیم :

- محتوایی را انتخاب کنیم که قابل تقسیم شدن میان گروه‌ها باشد و بندهای آن تا حدودی استقلال داشته باشند. یعنی متن یکپارچه و پیوسته را نمی‌توان با این روش، آموزش داد.
- محتوا باید از نظر کمیت و سطح دشواری برای فراگیران قابل فهم باشد.
- متن چالش برانگیز نباشد و با مطالعه آن بتوان مطالب را کشف کرد.

روش تدریس اعضای گروه، بر دو شیوه قابل ارائه است :

- هر یک از شرکت کنندگان، قسمت متفاوتی از موضوع درس را که قرار است همه یاد بگیرند می‌خوانند. هر فراگیر می‌تواند به اعضای گروه خود درس بدهد بنابراین هر عضو هم به عنوان معلم و هم به عنوان شاگرد عمل می‌کند.

- به جای اینکه ابتدا معلم تدریس کند، فراگیران نقش معلم را ایفا می‌کنند و تدریس توسط (اعضای گروه فراگیران) انجام می‌شود و پس از آن، معلم توضیحات ضروری و تکمیلی را برای آنان ارائه می‌دهد، به همین جهت، این روش را «تدریس اعضای گروه» نام نهاده‌اند.

مراحل اجرای روش تدریس اعضای گروه :

مرحله اول : آمادگی فردی :

۱- گروه‌بندی دانش‌آموزان و اختصاص شماره به گروه‌ها : با توجه به اینکه شش روش برای طنزآمیز کردن نوشته در کتاب ارائه شده گروه‌ها را به صورت شش نفره سازماندهی می‌کنیم و قوانینی که گروه‌ها ملزم به رعایت آنها هستند خاطر نشان می‌کنیم. مانند : یادداشت‌برداری، بحث و گفتگو به طور آهسته، زمان بندی هر مرحله و ...

۲- تقسیم متن درس به بخش‌های مستقل و تقریباً مساوی و تعیین یک بخش از

موضوع جهت مطالعه فردی برای هر فراگیر: در این درس تقسیم‌بندی به شرح زیر است: هر یک از شش روش طنزآمیز کردن نوشته به عنوان تکلیف یکی از اعضا (یکی از شماره‌ها قرار می‌گیرد).

مرحله دوم: کارگروهی

پس از اینکه مطالعه فردی صورت گرفت، دانش‌آموزان را برای حضور در گروه‌های جدید هم شماره، هدایت می‌کنیم و بر اجرای فعالیت‌های گروه‌ها نظارت می‌کنیم. برگشت به گروه اولیه: پس از بحث و تبادل نظر گروه‌های هم نام، مجدداً گروه‌های اولیه تشکیل می‌گردد و هر یک از اعضا قسمت مربوط به خود را برای دیگر اعضا توضیح می‌دهد.

مرحله سوم: آزمون

در این مرحله هر یک از گروه‌ها نمونه‌های موجود در فعالیت نگارشی یک را مطالعه و نوع آن را مشخص می‌کنند.

مرحله چهارم: نقد و بررسی و جمع‌بندی

بررسی پاسخ گروه‌ها و جمع‌بندی و برطرف نمودن مشکلات احتمالی اعضای گروه در ارتباط با تشخیص و بازشناسی قسمت‌های مختلف فعالیت نگارشی اول.

۱- تمساح از معدود حیواناتی است که لبخند می‌زند. لبخند تمساح خطرناک‌ترین لبخند است. این لبخند، علامت دوستی نیست. لبخند تمساح به سبب نوع آرواره پایینی آن است که

نوشته غیر طنز

۲- پگی کوچولو گفت: «امروز نمی‌توانم به مدرسه بروم؛ سرخک و اُریون گرفته‌ام. سر تا پایم پر از جوش و تاول شده. لوزه‌هایم اندازه دو تا سنگ یک کیلویی شده‌اند. تا حالا شانزده ...

نوشته طنز

۳- تازگی‌ها یک نفر پیدا شده است که بعضی‌ها به او می‌گویند: «ملاً نصرالدین قرن بیستم و یکم». بعضی‌ها شک کرده‌اند که نکند این آدم، همان ملاً نصرالدین باشد و یک جورهایی ...

نوشته طنز

۴- حسین همین‌طور ایستاده بود و به هم‌رزم و دوستش نگاه می‌کرد که آن طرف کوچه، در کمین نشسته بود. تانک عراقی غزش‌کنان جلو آمد و به کنار آنها رسید. ناگهان، ...

نوشته غیر طنز

جلسه دوم	۱- درست نویسی
	۲- فعالیت نگارشی دو
	۳- بخش اول فعالیت نگارشی سه

به دلیل مشابهت اهداف و روش اجرای کار فعالیت های نوشتاری این جلسه، از بازنویسی توضیحات پیش گفته، خودداری می شود.

جلسه سوم	۱- بخش دوم فعالیت نگارشی سوم
	۲- تصویرنویسی

ارز ثیبایی

سنجۀ ویژه : انتخاب و به کارگیری مناسب فضای طنز و غیر طنز : از آنجایی که طنز پردازی کاری حرفه‌ای است نباید انتظار داشت بچه‌ها در دست نوشته‌های اولیه، صد درصد طنز بیافرینند. تنها چنانچه با روش‌های معرفی شده فضای نوشته را تغییر دادند و حال و هوای نوشته را به سمت طنز بردند، باید نمره کامل این سنجه را بگیرند.

درس پنجم:

نوشته را خوش، آغاز کنیم؛ زیبا به پایان ببریم و نیکو نام گذاری کنیم

کلاس نوشتن شروع شد. ماهیون مقدمه نوشتن آموزش
منتظران نوشته کردن به حدیث

آیاتا کنون با برنده قائل را شنید اهل
برنده آداب است. هیچ شیعی به صلحین
فراوان و امانت آن که وارد جنگ شود
رایه سخن، آلود کند، در هر فصل
و امانت می رسد
حداکثر به کجا شده اید
کو، کو، کو، کو، کجا شده است
انقلاب این بوده
صداش از چند کجا
مجرب و خوش
مان، پسر کشته

منظوم کرد. نوشتن آموزش بود.
پیشینه
آیاتا کنون با برنده قائل را شنید
فراوان و امانت آن که وارد جنگ
رایه سخن، آلود کند، در هر فصل
و امانت می رسد
حداکثر به کجا شده اید
کو، کو، کو، کو، کجا شده است
انقلاب این بوده
صداش از چند کجا
مجرب و خوش
مان، پسر کشته

از بیان
نوشته
تمامش در ذهن
روش های از به ما که می کشد
زنگ کل می نویسد. سوزش
خوشه به عقل و فکر این
مرتب نام و نوشته به جای
و اندلس

اهداف درس

- ۱- تقویت و ایجاد نگرش مثبت نسبت اهمیت آغاز مناسب برای نوشته با ارائه نمونه.
- ۲- آشنایی با روش‌های مناسب برای آغاز موفق یک نوشته.
- ۳- تقویت و ایجاد نگرش مثبت نسبت اهمیت پایان مناسب برای نوشته.
- ۴- آشنایی با روش‌های مناسب برای پایان موفق یک نوشته.
- ۵- کمک به تقویت و تثبیت یادگیری شیوه‌های آغاز و پایان نوشته.
- ۶- یادآوری اهمیت و ضرورت نامگذاری برای نوشته.
- ۷- کسب مهارت «بازشناسی» مبتنی بر آموزش، «آفرینش» مبتنی بر خلاقیت فردی و «داوری» مبتنی بر معیار.
- ۸- تقویت و توسعه آموزش نکته‌های نگارشی از طریق درست نویسی.
- ۹- فراگیری مهارت «بازنویسی» و «گسترش» حکایت.

روش پیشنهادی آموزش محتوا

بهره‌گیری از گروه‌های مکمل

در این روش، ابتدا گروه‌بندی صورت می‌گیرد (با توجه به نوع فعالیت بهتر است تعداد افراد زوج باشد).

افراد هر گروه نیز به دو بخش «الف» و «ب» تقسیم می‌شوند.
در مرحله نخست تکلیف گروه الف و ب توسط معلم، ارائه می‌گردد.

تکلیف گروه الف :

نمونه‌های یک، دو و سه که در کتاب به‌عنوان نمونه‌هایی با آغاز مناسب آمده (پرسش/ خبر/

داستان)

تکلیف گروه ب :

نمونه‌های یک، دو و سه که در کتاب به‌عنوان نمونه‌هایی برای پایان مناسب ارائه شده

(پرسش / شعر / مثل / آیه / جمله‌های عاطفی)

پرسش

یک) نگارنی؟ دلت شور می‌زند؟ شب‌ها خواب بد می‌بینی؟ از فکر کارهای زیادی که داری، خوابت نمی‌برد؟ به این حالت‌ها می‌گویند: «اضطراب و نگرانی».
اضطراب و نگرانی دزدکی به سراغ آدم می‌آید و خیلی هم سمج است، ولی چاره دارد. منظورم جیغ و داد کردن و لگزدن به در و دیوار نیست. یکی از راه‌های بی‌اثر کردن اضطراب مسخره کردن آن است. لب‌هایت را باز کن. دندان‌هایت را بیرون بینداز و بزق زیر خنده. یادت باشد. یکی از بهترین داروهای اضطراب «خنده» است...

خبر

دو «زپلین» نام یک کشتی هوایی است که به جای حرکت روی موج‌های دریا، در آسمان پرواز می‌کند.

در جنگ جهانی اول، آلمانی‌ها سلاح‌های جنگی متعددی را آزمایش کردند، یکی از ابزارهای عجیب آنها زپلین بود، آنها از این کشتی هوایی، برای بمباران شهرهای انگلستان استفاده می‌کردند. طول برخی از این کشتی‌های هوایی، به دویست متر می‌رسید که به آنها زپلین می‌گفتند ...

نقل به مضمون از: بهترین دانشنی‌های علمی برای نوجوانان. مایکل هالت و آلن وارد

داستان

سه) می‌گویند، خلیفه‌ی زمان، به لیلی طعنه زد و گفت: «از دگرخوبان تو افزون نیستی!» لیلی بی‌آنکه برآشوبد، پاسخ داد: «باش خامش، چون تو مجنون نیستی».

این مضمون در نوشته‌های زیادی آمده است. اینکه عیوب معشوق در نظر عاشق، عیب جلوه نمی‌کند و حتی زیبایی تلقی می‌شود. اگر ما پدیده‌های پیرامون خود را زیبا نمی‌بینیم، شاید مشکل در نگاه ما باشد نه آن پدیده‌ای که به آن نگاه می‌کنیم. شاید هنوز مجنون نیستیم و لیلی زندگی را خشک و خلیفه‌وار می‌بینیم. آندره ژید نویسنده‌ی فرانسوی می‌گوید، بکوش تا عظمت در نگاه تو باشد نه آنچه بدان می‌نگری ...

◆ مؤلفان

پرسش

یک) ... در هر حال آن کس که در شعر، حرفی برای گفتن ندارد، نباید گناه خود را به گردن وزن و قافیه بیندازد. باید «شاعری» را که برای او یک حاجت روحانی نیست، ترک کند و کنار برود.

آیا این صمیمانه‌تر و حتی شاعرانه‌تر نیست؟

◆ شعر بی‌دروغ. شعر بی‌نقاب. عبدالحسین زرین کوب

شعر / مَثَل / آیه و ...

دو ... من قدر درس ادبیات را به خوبی می‌دانم. زیرا زبانی است که خودم به آن حرف می‌زنم. زبان و ادبیات همیشه با ما هست پس چه بهتر است که زبان فارسی را بهتر یاد بگیریم. فارسی را یاد می‌گیرم چرا که گفته‌اند: «قدر زر زرگر شناسد قدر گوهر گوهری».

♦ فارسی را پاس می‌داریم. دانش آموز.

امیرحسین خاکساری، از کتاب «این دل پر از خوبی‌هاست!»

با جمله‌های عاطفی

سه) ... اینجا معمای بسیار بزرگی هست. هم برای من و هم برای شما که مثل من شازده کوچولو را دوست دارید. اگر در جایی که نمی‌دانم کجاست، گوسفندی که نمی‌شناسیم، گلی را خورده یا نخورده باشد. دیگر هیچ چیز جهان چنانکه هست نخواهد بود.

به آسمان نگاه کنید. از خود بپرسید، آیا گوسفند گل را خورده یا نخورده است و ببینید چگونه همه چیز دگرگون می‌شود.

و هیچ کدام از آدم بزرگ‌ها هرگز نخواهند فهمید که چقدر اهمیت دارد!

♦ شازده کوچولو

اعضای گروه‌های «الف» و «ب» نمونه‌های مربوط به خود را مطالعه می‌کنند. پس از اتمام وقت مقرر، برای این مرحله از فعالیت گروهی، معلم نوشته‌ای بدون آغاز را در اختیار گروه «الف» و نوشته‌ای بدون پایان را در اختیار گروه «ب» قرار می‌دهد. ضمناً جای عنوان نوشته در این نوشته‌ها خالی است و نوشته‌ها عنوان ندارند.

نوشته‌های مورد نظر با همفکری اعضای گروه کامل می‌گردد. متن گروه «الف» و «ب» بین گروه‌ها جا به جا می‌شود و هر یک از گروه‌ها در دو بخش نوشته گروه مقابل را مورد بررسی قرار می‌دهند:

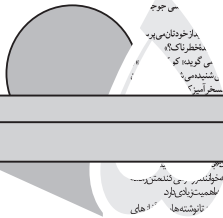
۱- گروه مقابل برای نوشتن آغاز یا پایان نوشته خود، از چه روشی بهره جسته است؟

۲- نام مناسبی برای نوشته گروه مقابل انتخاب می‌کنند.

هدف از انجام این مرحله ایجاد و تقویت مهارت نوشتن و نقادی به‌طور هم‌زمان است.

گام بعدی: نماینده‌ای از هر گروه نوشته خود را به‌طور کامل در کلاس می‌خواند.

معلم، نظرات نهایی خود را ارائه و اصلاحات احتمالی را انجام می‌دهد.

آغاز نوشته

آغاز با خبر

می گویند که در شهر کوچک یورو در کشور هندوراس، سالی یکی دو بار از آسمان ماهی می بارد! براساس گفته های مردم محلی، در ماه های مه و ژوئن هر سال، طوفان های بسیار بزرگی در این شهر اتفاق می افتد...

آغاز با پرسش

به چه چیزهایی باید علاقه مند بود؟ به پدر و مادر؟ به علم و دانش؟ به دوست و آشنا؟ به هنر و زیبایی؟ مسلماً همه اینها ارزشمندند و باید دوستشان داشت. ...

پایان نوشته

پایان با پرسش

آیا نه این است که هر چهار فصل یک مقصد دارند و هر چهار، پیام آور یک حقیقت اند؟
آیا نه این است که این چهار پیامبر، پیامشان «حیات» است و تنها حیات؟

پایان با شعر

چو این نامور نامه آمد به بن ز من روی کشور شود پر سخن
نمیرم از این پس که من زنده ام که تخم سخن را پراکنده ام

۱- درست نویسی

۲- فعالیت نگارشی دو

۳- بخش اول فعالیت نگارشی سه

جلسه دوم

استفاده از فعل‌های مرکب طولانی درک نوشته را با اختلال مواجه می‌کند. انتخاب جایگزین مناسب برای برخی از این فعل‌ها نوشته را ساده و روان می‌کند.

فعل کوتاه و جایگزین	بافت فعلی طولانی
گذراندن	پشت سر گذاشتن
کشیدن	ترسیم کردن
حاضر شدن	حضور بهم رسانیدن
خریدن	خریداری کردن
آگاه کردن	در جریان قرار دادن
ظاهر کردن، به وجود آوردن	به منصفه ظهور رسانیدن
دریافتن، فهمیدن، پرسیدن	اطلاع حاصل کردن
بُردن	به سود خود به پایان رسانیدن
داشتن	برخوردار بودن
گرفتن	اتخاذ کردن
کشتن	به قتل رسانیدن
می‌کوشد	سعی در... دارد
فرستادن	ارسال کردن
فروختن	در معرض فروش قرار دادن

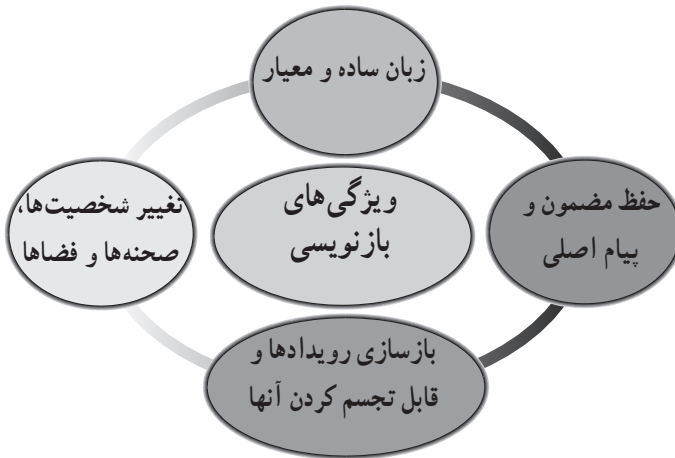
۱- حکایت نگاری

جلسه سوم

۲- بخش دوم فعالیت نگارشی سوم

حکایت نگاری: ویژگی های باز نویسی

بازنویسی فرایندی پیچیده تر از بازگردانی دارد. در بازنویسی علاوه بر توانمندی در بازگردانی، نویسنده باید با عناصر تشکیل دهنده یک متن نیز آشنا باشد و بتواند عناصری مانند فضا سازی، گفت و گو، شخصیت، گره، بحران و ... را بر متن بیفزاید.

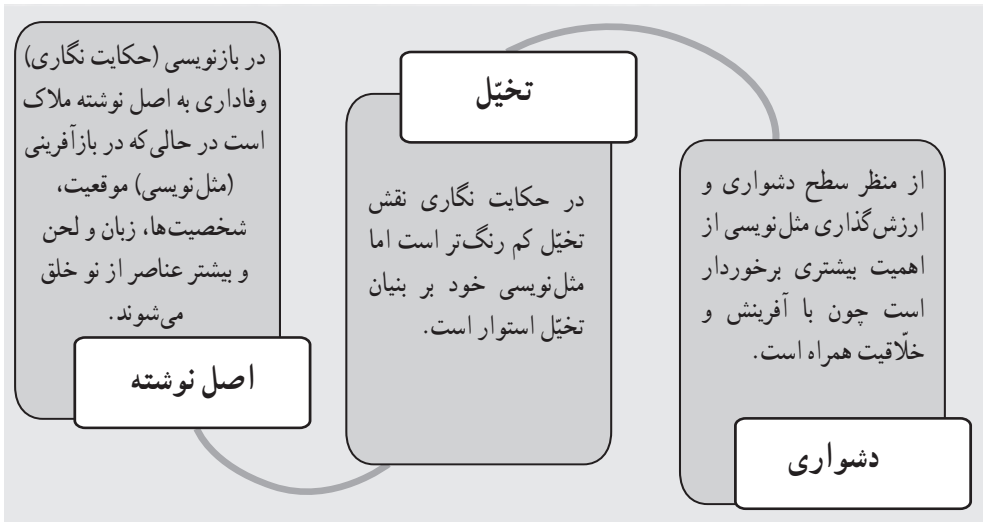

نمایه ویژگی‌های بازنویسی

نمایه زیر مقایسه‌ای است بین مثل‌نویسی و حکایت‌نگاری از منظر سطح دشواری و نقش عامل

مهمی همچون تخیل:

نمایه مقایسه مثل‌نویسی و حکایت‌نگاری از منظر تخیل و سطح دشواری

ارزشیابی

سنجۀ ویژه : استفاده مناسب از روش‌های شروع کردن و به پایان بردن نوشته.

لازم به یادآوری است که شیوه‌های شروع کردن و به پایان بردن نوشته، نباید به روش‌های معرفی شده در کتاب، منحصر و محدود شود. این کار فقط برای جهت‌دهی به ذهن و آسان‌سازی آموزش است. محدودسازی ذهن‌ها با رویکرد پرورش خلاقیت که مأموریت اصلی این برنامه است، همخوانی ندارد. بعدها دانش‌آموزان روش‌های خلاق دیگری را هم یاد خواهند گرفت و در نوشته‌ها به کار خواهند گرفت.